41ph_COLOR_030110_@ 02-01-10 08:32 ™ÂÏ›‰·1

46 ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Λεμεσός: Τι είχαμε και τι χάσαμε

Συναρπαστικές ιστορίες και άγνωστες φωτογραφίες στο βιβλίο του Τ. Ανδρέου

47 ΠΡΟΣΩΠΑ

Το συγκρότημα που μας ανέβαζε αλά λάτιν

Τρίο Λατίνο: Οι τρεις Αλεξανδρινοί μιας ανεπανάληπτης εποχής στη διασκέδαση

48 ΑΝΑΛΥΣΗ

Αρειανοί Vs Αφροδιτιανών

Ο κυπριακός «έμφυλος» πόλεμος των διαζευγμένων οικογενειών

«Λεωφορείον ο Πόθος» από το Θέατρο Ένα >42

Πολιτισμός

Ο Φιλελεύθερος

Η πιο προσωπική συνέντευξη του συγγραφέα Χρ. Χωμενίδη >44

Όποιος το επισκέπτεται, σκέπτεται

>*Ο δρ Γιάννης Ηλιάδης μας ξεναγεί στο παρόν και το μέλλον του Βυζαντινού Μουσείου*

Του Γιώργου Σαββινίδη
savvinides@philelefttheros.com

Η λειτουργία του Βυζαντινού Μουσείου, της Πινακοθήκης και της Βιβλιοθήκης του Πολιτιστικού Κέντρου του Ιδρύματος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ΄, αποτελεί μια πραγματική όαση πολιτισμού στην καρδιά της Λευκωσίας. Παράλληλα, αποτελεί κι έναν από τους λίγους λόγους για τους οποίους ένας σκεπτόμενος επισκέπτης αξίζει σήμερα να περιπλανηθεί στο κέντρο της πόλης, με τους υπόλοιπους... λόγους να γειτνιάζουν στην περιοχή. Ειδικότερα το Βυζαντινό Μουσείο επιτελεί χρέη θεματοφύλακα της πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου και αναπτύσσει πολυεπίπεδη δράση. Τα τελευταία χρόνια η δράση αυτή έχει ενταθεί καθοριστικά και έχει αρχίσει να γίνεται αισθητή, με τους ιθύνοντες να μελετούν ήδη τρόπους για αναβάθμιση και επέκταση των χώρων. Ο διευθυντής του Βυζαντινού Μουσείου και της Πινακοθήκης, ο βυζαντινολόγος και ιστορικός τέχνης δρ Γιάννης Ηλιάδης προβαίνει σ' έναν απολογισμό της χρονιάς που περνά, παραθέτει το πρόγραμμα και τις βλέψεις για το 2010 και αναφέρεται στη δράση και την επέκταση του μουσείου.

Η χρονιά που έρχεται

Οι εκδηλώσεις για το 2010 συνδέονται άρρηκτα με τους εορτασμούς για τα 50χρονα της Κυπριακής Δημοκρατίας. Η αρχή γίνεται στις 19 Ιανουαρίου με μεγάλη ημερίδα με θέμα «Τα κατεχόμενα στα χρόνια της Ανεξαρτησίας, 1960-1974». Το πρόγραμμα περιλαμβάνει ομιλίες από τέσσερις έγκριτους ερευνητές που θα παρουσιάσουν θέματα για τα κατεχόμενα, σε σχέση με όλες σχεδόν τις πτυχές της κοινωνικής ζωής: την εκπαίδευση, τις αρχαιότητες, την οικονομία, τον συνεργατισμό. Θα παραστούν και θα χαιρετίσουν ο πρόεδρος της Δημοκρατίας και ο αρχιεπίσκοπος Κύπρου Χρυσόστομος Β΄.

«Στόχος της εκδήλωσης δεν είναι να παρουσιαστούν διαφορές με την υπόλοιπη Κύπρο, αλλά να τονιστούν οι δραστηριότητες που αναπτύχθηκαν στην περιοχή, οι οποίες ιστορικά κοντεύουν να ξεχαστούν». Οι διοργανωτές σκοπεύουν να δημοσιεύσουν τα πρακτικά της ημερίδας. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει καλλιτεχνικό πρόγραμμα με σημαντικούς καλλιτέχνες, ενώ τις ημέρες εκείνες και για περίπου ένα μήνα όλες οι εκδόσεις του ιδρύματος θα προσφέρονται με έκπτωση 40%.

Στα τέλη Φεβρουαρίου θα πραγματοποιηθεί έκθεση με θέμα τον άγιο Λάζαρο, με αντικείμενα από το ναό του Αγίου Λαζάρου στη Λάρνακα, τη συλλογή του μουσείου αλλά και εικόνες από όλη την Κύπρο. «Σκοπός της έκθεσης είναι να προβληθεί το σημαντικό αυτό προσκύνημα της Κύπρου», αναφέρει ο Γ. Ηλιάδης.

Σημαντική θεωρείται και η έκθεση με θέμα «Κύπρος και Ιταλία την εποχή του Βυζαντίου», που πραγματοποιείται τον Ιούνιο, για να συμπέσει και με την επίσκεψη του πάπα Βενέδικτου ΙΣτ΄ στην Κύπρο. Μάλιστα, με αφορμή την επίσκεψη, ο πάπας εξέφρασε το ενδιαφέρον του για τη λεηλασία των πολιτιστικών και θρησκευτικών θησαυρών της Κύπρου μετά την εισβολή και οι ιθύνοντες του μουσείου ευελπιστούν ότι κατά την παραμονή του στην Κύπρο θα επισκεφθεί και την έκθεση.

Αξίζει να σημειωθεί ότι το καλοκαίρι του 2009, για περίπου ενάμιση μήνα, το Βυζαντινό Μουσείο διοργάνωσε έκθεση με τον ίδιο τίτλο στο Εθνικό Μουσείο Palazzo Venezia της Ρώμης, με μοναδικό ωστόσο κυπριακό έκθεμα την εικόνα του Αγίου Νικολάου της Στέγης του 13ου αιώνα, που συντηρήθηκε στην ιταλική πρωτεύουσα από το Ανώτερο Ινσιτούτο για τη Συντήρηση και την Αποκατάσταση. Η έκθεση στο Βυζαντινό Μουσείο θα περιλαμβάνει μόνο κυπριακά εκθέματα με ιταλο-βυζαντινά (έως το 1453) και κυπροαναγεννησιακά (μετά το 1453) χαρακτηριστικά. Πρόκειται για έργα που σχετίζονται με την αναγεννησιακή τέχνη της Κύπρου. Για παράδειγμα, η εικόνα του Αγίου Νικολάου της Στέγης θα παρουσιαστεί μαζί με την εικόνα της Παναγίας των Καρμηλιτών, που προέρχεται από τον Άγιο Κασσιανό και εκτίθεται στο μουσείο. Οι δύο εικόνες έχουν κοινά στοιχεία και διαστάσεις και εικάζεται ότι φιλοτεχνήθηκαν στο ίδιο εργαστήρι. Με τη λήξη της έκθεσης, το μουσείο προτίθεται να τη στείλει στο ίδιο ιταλικό ινστιτούτο για να τύχει της ίδιας διαδικασίας συντήρησης.

«Η έκθεση θέλει να δώσει το μήνυμα της ύπαρξης άρρηκτων δεσμών με τη Δύση, ειδικά κατά την περίοδο της Βενετοκρατίας και Φραγκοκρατίας», σημειώνει ο Γ. Ηλιάδης. «Είναι καλό να χτίζουμε φιλίες με λαούς με τους οποίους γειτονεύουμε. Με την ιδιαίτερη ευαισθησία που έχει ο ιταλικός λαός σε ζητήματα τέχνης και προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς, πιστεύουμε ότι η σχέση αυτή μπορεί να μας βοηθήσει τα μέγιστα στον αγώνα για τη διάσωση των πολιτιστικών μας θησαυρών και τον εντοπισμό κυπριακών αρχαιοτήτων στο εξωτερικό», συμπληρώνει.

Το ερχόμενο φθινόπωρο και συγκεκριμένα κοντά στο ορόσημο της 1ης Οκτωβρίου, η Πινακοθήκη του ιδρύματος θα διοργανώσει μια έκθεση με κυπριακά κυρίως έργα από τη συλλογή της, η οποία θα σχετίζεται με τα πρώτα χρόνια της Κυπριακής Δημοκρατίας μέσα από την τέχνη. Στόχος της έκθεσης, που θα γίνει σε συνεργασία με τις Πολιτιστικές Υπηρεσίες, είναι να τονιστούν οι κοινωνικές εξελίξεις στα πρώτα χρόνια της Ανεξαρτησίας μέσα από τα μάτια των καλλιτεχνών. Η έκθεση αυτή, που θα συνοδεύεται από λεπτομερή κατάλογο, αναμένεται να συμπέσει και να συνδεθεί με την ίδιας θεματικής έκθεση που θα διοργανώσει το ΕΚΑΤΕ. «Ο δικός μας ρόλος είναι διττός», σχολιάζει ο διευθυντής της Πινακοθήκης. «Εμείς θα παρουσιάσουμε μια έκθεση που απευθύνεται σε σχολεία, μεμονωμένους επισκέπτες, αλλά και τουρίστες από το εξωτερικό που έρχονται στο μουσείο. Είναι μια ευκαιρία να προβάλουμε εκείνη την περίοδο μέσα από την πλούσια συλλογή του ιδρύματος, που είναι μια από τις σημαντικότερες στην Κύπρο».

Την ίδια περίπου εποχή, στο μουσείο Smithsonian στην Ουάσινγκτον, η Κυπριακή Δημοκρατία θα διοργανώσει μεγάλη έκθεση αφιερωμένη στην Κύπρο και την Ιστορία της. Θα περιλαμβάνει σημαντικά αρχαιολογικά εκθέματα, μεταξύ των οποίων και πέντε εικόνες (13ου μέχρι 16ου αιώνα) από το Βυζαντινό Μουσείο.

Η χρονιά που φεύγει

Πολύ επιτυχημένη χρονιά θεωρεί ο διευθυντής του Βυζαντινού Μουσείου το 2009. Ήταν μια χρονιά που το μουσείο είχε την ευκαιρία να βγει προς τα έξω διοργανώνοντας σημαντικές διεθνείς εκθέσεις, όπως αυτή στη Ρώμη. «Χωρίς πολλά έξοδα και με τη στήριξη του ΚΟΤ, της Αρχιεπισκοπής και του Υπουργείου Εξωτερικών, θεωρώ ότι κάναμε κάτι σπουδαίο που προβάλει την πολιτιστική μας κληρονομιά», εκτιμά ο Γιάννης Ηλιάδης, ο οποίος αναφέρεται και στον εξαιρετικό και πλούσιο δίγλωσσο (ελληνικά και ιταλικά) κατάλογο που εκδόθηκε στο πλαίσιο της έκθεσης. Μάλιστα, αυτή ήταν η πρώτη έκθεση που διοργανώθηκε στην Ιταλία και αφορούσε ειδικά έργα που βρίσκονται στην Ιταλία και είναι επηρεασμένα από το Βυζάντιο, μαζί με έργα Ελλήνων που εργάστηκαν στην Ιταλία και έργα που έφτασαν στην Ιταλία από το Βυζάντιο.

Η έκθεση «Κύπρος και Ιταλία την εποχή του Βυζαντίου» προγραμματίζεται για τον Ιούνιο για να συμπέσει με την επίσκεψη του πάπα Βενέδικτου ΙΣτ΄ στην Κύπρο.

Την επιτυχία στη Ρώμη ακολούθησε η φωτογραφική έκθεση με τίτλο «Η τουρκοκρατούμενη Κύπρος και η λεηλασία των θησαυρών της», στο πλαίσιο της 30ής Παγκόσμιας Συνάντησης του Ρίμινι. Πρόκειται για τις φωτογραφίες της έκθεσης «Όμηροι στη Γερμανία» που αφορούν τους κλαπέντες θησαυρούς του Τούρκου αρχαιοκάπηλου Αϊντίν Ντικμέν, που βρίσκονται «εγκλωβισμένοι» από τις γερμανικές Αρχές στο Μόναχο. Κατά τη διάρκεια της φετινής Συνάντησης του Ρίμινι, μεταξύ 23 και 29 Αυγούστου, την έκθεση αυτή είδαν περίπου ένα εκατομμύριο επισκέπτες. Η Συνάντηση είναι από τα πιο σημαντικά ετήσια δρώμενα στην Ιταλία και επιχειρεί να δημιουργήσει γέφυρες επαφής μεταξύ ανθρώπων διαφορετικών θρησκειών και πολιτισμών. «Ήταν συγκινητική η ανταπόκριση», θυμάται ο Γιάννης Ηλιάδης. «Οι ίδιοι οι Ιταλοί που την παρουσίαζαν, ενδιαφέρθηκαν και μας ρωτούσαν συνεχώς. Καταφέραμε στο πλαίσιο της έκθεσης αυτής να συγκεντρώσουμε πάνω από 1000 υπογραφές που στάληκαν ήδη στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο».

Η έκθεση «Όμηροι στη Γερμανία» παρουσιάστηκε επίσης στις Βρυξέλλες, ενώ εδώ και μερικούς μήνες παρουσιάζεται μόνιμα και στη Λευκωσία, στο υπόγειο του Βυζαντινού Μουσείου μπροστά από τη βιβλιοθήκη, όπου την επισκέπτονται καθημερινά εκατοντάδες τουρίστες. Ήδη μελετάται πρόταση για παρουσίασή της στη Γαλλία, αλλά και την Ελλάδα. «Γίνεται διεθνοποίηση αυτού του σοβαρού ζητήματος χωρίς πολλές τυμπανοκρουσίες» αναφέρει. «Κάποιος που επισκέπτεται, σκέπτεται και είναι σε θέση να καταλάβει». Αξίζει να σημειωθεί ότι το μουσείο φροντίζει να προβάλει στα παιδιά που το επισκέπτονται οργανωμένα με το σχολείο τους ένα φιλμάκι παραγωγής του ΓΤΠ, με θέμα τη λεηλασία της πολιτιστικής κληρονομιάς. «Μόνοι μας ερχόμαστε να προβάλουμε το αυτονόητο. Γιατί, καλή η διαφώτιση στο εξωτερικό, αλλά δεν πρέπει να ξεχνάμε και το εσωτερικό», καταλήγει.

Το μουσείο στην ψηφιακή εποχή

Εντός του Ιανουαρίου το Ίδρυμα Μακαρίου θα παραθέσει διάσκεψη Τύπου προκειμένου να παρουσιάσει τις λεπτομέρειες σχετικά με το νέο του ιστοχώρο. Πρόκειται για ένα φιλόδοξο project που θα μπει σε λίγες μέρες μέσω Διαδικτύου στη ζωή μας και αναμένεται να θέσει νέα δεδομένα αναφορικά με την ηλεκτρονική δράση ενός μουσείου στην Κύπρο. Ο ιστοχώρος ετοιμάστηκε σε συνεργασία με το Τμήμα Πληροφορικής του Πανεπιστημίου Κύπρου και θα περιλαμβάνει το Μουσείο, την Πινακοθήκη και τη Βιβλιοθήκη. Για πρώτη φορά θα υπάρχει ο πλήρης κατάλογος όλης της συλλογής του μουσείου και της πινακοθήκης, 1.500 έργα, η μεγαλύτερη στην Κύπρο. Στόχος είναι η σύνδεση με την ευρωπαϊκή ψηφιακή βιβλιοθήκη Europeana, στην οποία τα περισσότερα ευρωπαϊκά μουσεία δημοσιεύουν όλα τους τα αντικείμενα, με στόχο την ψηφιοποίηση της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς και την ηλεκτρονική διάθεσή της. «Ό,τι δημοσιεύεται, σώζεται», σημειώνει ο δρ Ηλιάδης. «Δυστυχώς ό,τι χάσαμε από τις κατεχόμενες περιοχές το χάσαμε γιατί ήταν αδημοσίευτο. Γιατί δεν είχε καν φωτογραφηθεί». Πέραν αυτού, ο ιστοχώρος θα είναι ένα τύπος αρχείο on line και ό,τι ανακαλύπτεται θα προστίθεται άμεσα. Παράλληλα, οι ιθύνοντες του ιδρύματος ευελπιστούν να ψηφιοποιήσουν μεγάλο μέρος των βιβλίων της Βιβλιοθήκης του, μιας από τις σημαντικότερες στην Κύπρο, που περιλαμβάνει τη Βιβλιοθήκη της Φανερωμένης και της Αρχιεπισκοπής.

Στο νέο διαδικτυακό χώρο θα περιέχονται δημοσιεύματα σε σχέση με το ίδρυμα και τις εκδηλώσεις του, βίντεο κλιπ και θα προσφέρεται η δυνατότητα εικονικής περιήγησης (virtual tour) στο μουσείο. Επίσης θα γίνονται on line πωλήσεις βιβλίων και θα εμπλουτιστεί το αναρτημένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα και οι πληροφοριακές υπηρεσίες που προσφέρει η υφιστάμενη ιστοσελίδα (www.makariosfoundation.org.cy). Σε δεύτερη φάση, θα ενταχθεί και το φωτογραφικό υλικό της έκθεσης «Όμηροι στη Γερμανία».

«Οδεύουμε προς μια προηγμένη εποχή και τώρα καταφέραμε να μπούμε στην πρωτοπορία αναπτύσσοντας νέες τεχνολογίες», λέει ο διευθυντής του μουσείου. Μια από αυτές είναι και το σύστημα αυτόματης ξενάγησης, που θα εγκατασταθεί στο μουσείο από την 1η Μαρτίου. Με χαμηλό αντίτιμο (1 ευρώ) ο επισκέπτης θα νοικιάζει μια συσκευή -ακουστικό και πιέζοντας τον ανάλογο αριθμό μπροστά από το κάθε έκθεμα θα μπορεί να ακούσει πληροφορίες για το συγκεκριμένο αντικείμενο. Το σύστημα αυτό, αρκετά δημοφιλές στις ανεπτυγμένες χώρες, προωθείται σε συνεργασία με τον ΚΟΤ και αφού λειτουργήσει στο Βυζαντινό Μουσείο σειρά θα πάρουν και τα υπόλοιπα σημαντικά μουσεία της Κύπρου. Οι προφορικές πληροφορίες θα διατίθενται αρχικά σε έξι διαφορετικές γλώσσες: ελληνικά, αγγλικά, γερμανικά, ιταλικά, γαλλικά και ρωσικά.

Αναβάθμιση και επέκταση του μουσείου

Η πρώτη φάση εργασιών ανακαίνισης του Μουσείου, της Πινακοθήκης και της Βιβλιοθήκης έχει ολοκληρωθεί. Έχουν ανακαινιστεί όλοι οι χώροι, έχει μονωθεί η οροφή και έχουν τοποθετηθεί νέα συστήματα εξαερισμού και κλιματισμού. Σταδιακά θα λειτουργήσουν πλήρως αυτοματοποιημένα συστήματα που θα διατηρούν σταθερή τη θερμοκρασία και την υγρασία.

Στο πλαίσιο της δεύτερης φάσης, που θα αρχίσει σύντομα, ετοιμάζεται μουσειολογική μελέτη για όλους τους χώρους με στόχο να τοποθετηθούν τα αντικείμενα με ορθότερο τρόπο και σωστό φωτισμό και να γίνει ριζική ανακαίνιση με ανάδειξη νέων χώρων. Θα δημιουργηθούν νέοι διάδρομοι, χώρος υποδοχής/ φουαγιέ, αλλά και ένα σύγχρονο πωλητήριο που θα αποφέρει έσοδα και θα δίνει τη δυνατότητα στους επισκέπτες να αγοράσουν αναμνηστικά και βιβλία. Στο δεύτερο όροφο θα γίνει μια όμορφη καφετερία με θέα την Παλιά Λευκωσία, καλύπτοντας έτσι ένα σημαντικό κενό.

Το μουσείο θα λειτουργεί πλέον με ευρωπαϊκές προδιαγραφές. Οι χώροι του θα διαρρυθμιστούν ώστε να προκύψει μια πορεία που θα ακολουθεί ο επισκέπτης κατά την είσοδο και έξοδό του για να κατευθυνθεί με τη σειρά σε όλα τα εκθέματα και να περιδιαβεί στα 1500 χρόνια βυζαντινής ιστορίας και τέχνης.

Το ίδρυμα άρχισε ήδη τις ετοιμασίες για μια μεγάλη έκθεση που θα γίνει το 2012 στο πλαίσιο της κυπριακής προεδρίας της ΕΕ. Η έκθεση θα προβάλει τη βυζαντινή κληρονομιά και τέχνη και οι ιθύνοντες προσβλέπουν να έχει ολοκληρωθεί μέχρι τότε το μεγαλύτερο μέρος της δεύτερης φάσης.

***Υπολογίζεται ότι η δεύτερη και η τρίτη φάση θα ολοκληρωθούν σε 5-10 χρόνια. Η τρίτη φάση περιλαμβάνει την ανέγερση νέας αίθουσας 1200τμ, που θα προστεθεί στα 2960τμ της Βιβλιοθήκης και τα περίπου 3500τμ του Μουσείου και της Πινακοθήκης. Η αίθουσα προορίζεται για τη φιλοξενία περιοδικών εκθέσεων. Οι εργασίες επέκτασης περιλαμβάνουν και τη δυνατότητα πρόσβασης στο μουσείο από τη βόρεια είσοδο, επί της οδού Αποστόλου Βαρνάβα, που σήμερα είναι κλειστή. Αυτό θα συμβάλει στην αναβάθμιση όλης της περιοχής της Παλιάς Λευκωσίας. «Στόχος μας είναι να δημιουργήσουμε ένα πόλο για τον τουρισμό που θα στηρίξει τη Λευκωσία που φθίνει», εκμυστηρεύεται ο Γιάννης Ηλιάδης. «Όλα αυτά, πάντως, θα γίνουν μεθοδικά δεν θα βιαστούμε. Μελετούμε την κάθε λεπτομέρεια και θέλουμε να τα κάνουμε σωστά».**

Τέλος, ο Γ. Ηλιάδης εξέφρασε την προσδοκία να αξιοποιηθούν από το Ίδρυμα νέα εκθέματα, βυζαντινοί θησαυροί που βρίσκονται στις αποθήκες του Τμήματος Αρχαιοτήτων: νομίσματα, πορσελάνες, κεραμικά, όπλα, βενετσιάνικα κράνη. «Θεωρούμε ότι θα μπορούσαν να παραχωρηθούν με μόνιμο δανεισμό. Σκοπός μας είναι να παρουσιάσουμε ένα μουσείο που δεν θα έχει μόνο εικόνες, αλλά πολλά έργα διαφορετικής προέλευσης».

(ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 52)